Horváth Péter

Egy régi vers

Prévert, Jacques: Pater Noster

Notre Père qui êtes au cieux
Restez-y
Et nous nous resterons sur la terre
Qui est quelquefois si jolie
Avec ses mystères de New York
Et puis ses mystères de Paris
Qui valent bien celui de la Trinité
Avec son petit canal de l'Ourcq
Sa grande muraille de Chine
Sa rivière de Morlaix
Ses bêtises de Cambrai
Avec son océan Pacifique
Et ses deux bassins aux Tuileries
Avec ses bons enfants et ses mauvais sujets
Avec toutes les merveilles du monde
Qui sont là
Simplement sur la terre
Offertes à tout le monde
Eparpillées
Emerveillées elles-mêmes d'être de telles merveilles
Et qui n'osent se l'avouer
Comme une jolie fille nue qui n'ose se montrer
Avec les épouvantables malheurs du monde
Qui sont légion
Avec leurs légionnaires
Avec leurs tortionnaires
Avec les maîtres de ce monde
Les maîtres avec leurs prêtres leurs traîtres et leurs reîtres
Avec les saisons
Avec les années
Avec les jolies filles et avec les vieux cons
Avec la paille de la misère pourrissant dans l'acier des canons.

Nem tudom, miként került a kezembe a vers tizenéves koromban, és miért szerettem meg annyira, hogy meg akartam zenésíteni. De azt tudom, hogy miért jut mostanában újra és újra eszembe.

Középiskolásként beatzenekarom volt, háromakkordos banda. A kollégiumi hálóteremben együtt laktam a szegedi konzervatórium diákjaival. Nem bírták gyalázkodó megjegyzések nélkül hallgatni, ahogy a zongorájukon klimpírozok, de mivel kitartóan csépeltem azt a bizonyos három akkordot, egyikük megszánt, mellém ült a kopott szekrények és a vaságyak közt álló öreg zongorához, hogy beavasson a hármashangzatfordítások szabályaiba. Kitartó volt, akárcsak én, így néhány hónap alatt kibővítette a gyerekkorom szolfézsóráin átabotában tanult összhangzattani ismereteimet, amivel nagy szolgálatot tett a *Flyers* névre hallgató zenekaromnak. A verset végül nem adtuk elő, pedig megszültem a dallamot, a vers olvastán még most is emlékszem rá: ujjaim maguktól pengetik öreg gitárom húrjain.

Lakott a hálóban egy halk szavú, hullámos hajú fiú, nem zenész és nem is leendő képzőművész, mint amilyennek én képzeltem magam a Tömörkény István Ipari szakközépiskola kéziszedő nyomdásztanulójaként. A hullámos hajú srác a Rózsába járhatott vagy az Erdészetibe, nem emlékszem, mindenesetre jól beszélt franciául, és esténként engem is tanítgatott.

– *Je suis un mouton.*
– *Mit jelent?*
– *Birka vagyok.*
– *De én nem vagyok birka!!*
– *Mais moi, je ne suis pas un mouton.*

Talán ő adta a kezembe a verset?

A hatvanas évek közepén jártunk, akkor jött divatba a párhuzamnadrág, néhány menő csávónak már a Marx téri jugó piacon méregdrágán beszerezhető *Rifle* farmerja is volt. Szerelmesek voltunk és lázadók. Azt gondoltuk, minden felnőtt áruló. Nem ötvenhat miatt, hanem mert a kommunizmus szép eszméjét árulják el. Fogalmunk se volt a valóságról. A kollégisták közül senki nem járt templomba, noha Szegedhez képest mindannyian vidékiek voltunk. Biztos volt köztünk, akit a szülei otthon elzavartak a vasárnapi misére, talán olyan is akadt, aki esténként a takaró alatt nem pornóképeket nézegetve zsebhokizott, hanem imádkozott. De legtöbben a hippiket istenítettük. Ha valaki hozzájutott egy nyugati képes-újságból kivágott fényképhez a virágnyakláncos kommunalakókról, a kép kézről kézre járt. Hej, ha mi is Amerikában élhet-

nénk, és csavaroghatnánk óceántól óceánig, szabadon! Esetleg motoron, hátunk mögött a csajunkkal! *Szeretkezz, ne háborúzz!* Éjjel-nappal szeretkezni akartunk. A vietnámi borzalom viszont senkit nem érdekelt. Engem is csak azért, mert a *Flyers* koncertet adhatott a Szegedi Konzervatórium nagytermében – ha a bevételt felajánljuk a vietnámi csekkszámlára.

Pedig Jacques Prévert gondolt a háborúra.

Egy másik háborúra – és egy másik istenre, talán.

De ez akkor nem jutott eszembe, csak annyit értettem és éreztem a versből, hogy a költő valamiképpen hasonlít hozzám, mert az én kétségbeesett, istenkáromló gondolataimat fogalmazta költeményébe. Hosszúhajú hippinek képzeltem őt, pedig akkorra már elmúlt hatvanéves, mint köröttem a legtöbb felnőtt áruló.

A kilencvenes évek derekán az általam nagyra tartott Petri György az Élet és Irodalomban megjelent rövid írásában azt fejtegette, hogy Prévert Miatyánk-ja nem istenkáromló blaszfémia, hiszen „*lelkében a költő maga is katolikus – azaz egyetemes. Nagyon is átérzi, vallja, hogy ez a (talán teremtett) világ nem csak borzalmas, hanem gyönyörű is, csodálatos. Éppen a világ csodálatossága okán fordul Istenhez.*"

Petri valakiktől meg akarta védeni a kommunista költőt? Előre látta napjainkat, amikor a keresztténynek hazudott Európa Istenre hivatkozva próbálja távol tartani magától a kitaszítottak és megalázottak hozzánk menekülő millióit, nehogy letépjék a tőke isteni uralmának köszönhető jólétünk hervadó virágait?

Amikor valamelyik nap az internet elém dobta Prévert Miatyánkját, a vers olvastán a leégett Notre Dame üszkös romjai feketéllnek szégyentől lesütött szemhéjam mögött, és ott hever az a milliónyi halott és sebesült, akik napfényes városunktól néhány száz kilométernyire pusztultak és pusztulnak el – és én semmit nem tehetek értük.

Hát milyen Isten az, aki tűri a gyalázatot?

Jacques Prévert: Miatyánk

Miatyánk ki vagy a mennyekben
    maradj ott
mi pedig maradunk a földön
mely olykor oly szép úgy ragyog
    és New York rejtelmei vagy Párizs titkai
    vannak oly izgalmasak
ezt őszintén be kell vallani
mint a Szentháromság misztériuma
    a kis csatorna

nagy titkaival
és a sokezer kilométeres kínai fal
az erdőben a kis patak
a butaság mely hallgatag
a Csendes-óceán
és a két szökőkút a Tuiléria udvarán
körötte sok jó kisgyerek
és felnőttek és nagy gazemberek
ilyenek a mi világunk csodái
és ilyen a világ
csodák, amelyek szégyellik magukat talán
mint mezítelen fiatal leány
ilyen a világ borzalmaival és fekélyeivel
melyeknek száma légió
mivel
van légió és van még inkvizíció
és készül az újabb háborúra
e szép világnak sok-sok ura
a rabok és az arabok a papok és a szabadok
a zsoldosok s a boltosok
a lányok szépek és szépek az évszakok
de megrohad lassan az emberek bizalma
mint a nyomor
vagy mint az ágyúk acélcsövében a szalma.

Justus Pál fordítása